

LIETUVOS ISTORIJOS INSTITUTAS

DIDŽIOSIOS KNYGNEŠIŲ

BYLOS

Sudarė
ALGIMANTAS KATILIUS

VILNIUS

2006

TURINYS

ĮVADAS (A. Katilius)	9
VYSKUPO MOTIEJAUS VALANČIAUS ORGANIZACIJA	23
Kunigų parodymų Vilniaus politinių bylų tardymo komisijai protokolai. 1870 m.	25
Bendros žinios byloje apie lietuviškų knygų įvežimą iš Prūsijos ir platinimą Kauno gubernijoje.	25
Tauragės klebono Jono Tomaševičiaus duoti parodymai. 1870 m. gruodžio 19 d. ...	28
Žygaičių klebono Vincento Norvaišos duoti parodymai. 1870 m. gruodžio 21 d.	29
Žygaičių klebono Vincento Norvaišos duoti parodymai. 1870 m. gruodžio 30 d.	33
Kunigo Antano Brundzos duoti parodymai. 1870 m. gruodžio 23 d.	34
Kunigo Antano Brundzos duoti parodymai. 1870 m. gruodžio 27 d.	36
Kunigo Vincento Butvydo duoti parodymai. 1870 m. gruodžio 29 d.	38
Kunigo Antano Brundzos duoti parodymai. 1870 m. gruodžio 30 d.	39
Apibendrinančios mintys apie kunigų parodymus, duotus Vilniaus politinių bylų tardymo komisijai.	41
Komandiruoto iš Carskoje Selo Žandarų korpuso kapitono Pikaro pranešimai Vilniaus generalgubernatoriui Aleksandriui Potapovui. 1870 m. liepos 29 ir rugpjūčio 13 d.	42
Vilniaus gubernijos žandarų valdybos viršininko generolo majoro Aleksandro Losevo pranešimas Vilniaus generalgubernatoriui Aleksandriui Potapovui apie padarytas kratas pas vyskupą Motiejų Valančių, jo sekretorių kun. Edvardą Borovskį ir kunigų seminarijos rektorių kan. Jeronimą Kiprijoną Račkauskį. 1870 m. gruodžio 14 d.	48
Vilniaus politinių bylų tardymo komisijos sudaryti kvotos klausimai vyskupui Motiejui Valančiui. [1871 m. kovo 10 d.]	51
Vidaus reikalų ministro raštas Vilniaus generalgubernatoriui, kuriame nurodoma, kad nereikia imtis priemonių prieš vyskupą Motiejų Valančių. 1871 m. kovo 31 d. ...	56
Vyskupo Motiejaus Valančiaus raštas generalgubernatoriui Aleksandriui Potapovui apie areštuotus Žemaičių vyskupijos kunigus. 1871 m. kovo 22 d.	58
Vilniaus politinių bylų tardymo komisijos pranešimas generalgubernatoriui Aleksandriui Potapovui, kuriame surašyta išvada lietuviškų leidinių spausdinimo ir platinimo organizacijos byloje. 1871 m. balandžio 10 d.	60

KNYGNĖŠIŲ DRAUGIJOS	81
Garšvių bendrovė	83
Policijos departamento pranešimas Vidaus reikalų ministerijai apie Garšvių bendrovės bylos tyrimą. 1896 m. birželio 17 d.	83
Įrašai Kazimiero Ūdro užrašų knygelėje.	96
Vilniaus teismo rūmų prokuroro pranešimas teisingumo ministrui. Jame aprašytos aplinkybės, kuriomis 1894 m. vasario 4 d. netoli Raseinių sulaikyti du lietuviškų knygų vežimai. 1896 m. rugpjūčio 19 d.	101
Kauno gubernijos žandarų valdybos viršininko pranešimas apie atliktą kratą Antano Bružio tėvo Martyno Bružio sodyboje Zaltriškių kaime (Raseinių aps. Tauragės vls.), gavus duomenų apie paslėptus septynis lietuviškų leidinių ryšulius. [1895].	106
„Atgajos“ draugija	110
Kauno gubernijos žandarų valdybos viršininko padėjėjo Raseinių, Telšių ir Šiaulių apskrityse rotmistro I. Semionovo nutarimas, kuriame po atliktos kvotos pateikiami kaltinimai dešimčiai į „Atgajos“ bylą įtrauktų asmenų. 1895 m. gruodžio 14 d.	110
Kratos, atliktos Vinco Kudirkos namuose Šakiuose, protokolai, kuriame išvardyti surasti daiktiniai įkalčiai. 1895 m. liepos 24 d.	129
Vinco Kudirkos apklausos protokolai. 1895 m. rugsėjo 1 d.	131
„Sietyno“ draugija	136
Policijos departamento pranešimas vidaus reikalų ministrui apie „Sietyno“ draugijos bylos tyrimą. 1898 m. spalio 9 d.	136
Teisingumo ministro pranešimas Varšuvos teismo rūmų prokurorui, kuriuo nurodoma, kad imperatorius patvirtino sprendimą „Sietyno“ byloje. 1899 m. vasario 3 d.	181
Teisingumo ministro pranešimas karo ministrui, kuriuo informuojama apie paskirtas bausmes Šemachos pėstininkų rezervinio pulko vyresniesiems puskarininkiams Andriui Matulaičiui ir Jonui Lozoraičiui. 1899 m. vasario 3 d.	183
Teisingumo ministro pranešimas Varšuvos teismo rūmų prokurorui, kuriuo nurodo, kad imperatorius pakeitė 1899 m. kovo 31 d. sprendimu paskirtą bausmę kun. Petriui Povilui Bulvičiui. 1899 m. kovo 31 d.	184

„Sietyno“ draugijos byloje kaltintų asmenų prašymai teisingumo ministrui ir imperatoriui. 1898–1899 m.	185
<i>Jono Čėsnos prašymas teisingumo ministrui. 1898 m. balandžio 17 d.</i>	185
<i>Buvusio Maskvos universiteto studento Pranciškaus Matulaičio prašymas teisingumo ministrui. 1898 m. gegužės 4 d.</i>	188
<i>Juozapo Kačergio prašymas teisingumo ministrui. 1898 m. gegužės 9 d.</i>	189
<i>Sankt Peterburgo universiteto studento Pranciškaus Vaičiaičio prašymas teisingumo ministrui. Be datos.</i>	192
<i>Buvusio Seinų kunigų seminarijos klieriko Motiejaus Rudvalio prašymas teisingumo ministrui. 1898 m. liepos 29 d.</i>	193
<i>Antano Pranciškaus Daniliausko prašymas teisingumo ministrui. 1898 m. rugpjūčio 6 d.</i>	195
<i>Antano Pranciškaus Daniliausko prašymas Rusijos imperatoriui. 1899 m. birželio 13 d.</i>	195
„Artojų“ draugija	198
Suvalkų teismo apygardos prokuroro pranešimų Varšuvos teismo rūmų prokurorui kopijos, siųstos teisingumo ministrui.	198
<i>Pranešimas, kuriame Suvalkų teismo apygardos prokuroras informuoja Varšuvos teismo rūmų prokurorą apie pateiktus kaltinimus Viktorui Vitkauskui, Juozapui Ambrozevičiui ir kitiems asmenims, remiantis Bausmių statuto 318 ir 252 straipsniais. 1902 m. lapkričio 15 d.</i>	198
<i>Pranešimas, kuriame Suvalkų teismo apygardos prokuroras papildo lapkričio 15 d. pranešime pateiktus duomenis. 1902 m. gruodžio 21 d.</i>	201
<i>Pranešimas, kuriuo Suvalkų teismo apygardos prokuroras papildo 1902 m. gruodžio 21 d. pranešimo duomenis. 1903 m. sausio 21 d.</i>	203
<i>Pranešimas, kuriuo Suvalkų teismo apygardos prokuroras papildo sausio 21 d. pranešimo duomenis. 1903 m. vasario 27 d.</i>	204
<i>Pranešimas, kuriuo Suvalkų teismo apygardos prokuroras papildo vasario 27 d. pranešimo duomenis. 1903 m. balandžio 3 d.</i>	205
<i>Pranešimas, kuriuo Suvalkų teismo apygardos prokuroras papildo balandžio 3 d. pranešimo duomenis. 1903 m. balandžio 28 d.</i>	207
Teisingumo ministro raštas vidaus reikalų ministrui, kuriame informuojama, kad „Artojų“ bylos tyrimą reikėtų baigti administracine tvarka, ir nurodo, kaip nubausti byloje kaltinamus asmenis. 1904 m. kovo 18 d.	208

Teisingumo ministerijos Ypatingųjų kriminalinių bylų laikinosios kanceliarijos pranešimas [Vidaus reikalų ministerijai] apie kaltinamus asmenis „Artojų“ byloje. 1904 m. kovo 18 d.	209
„Lietuvos tarnų“ draugija.....	212
Varšuvos teismo rūmų prokuroro išvada „Lietuvos tarnų“ draugijos byloje, skirta Teisingumo ministerijai. 1900 m. gegužės 19 d.	212
Teisingumo ministro raštas Varšuvos teismo rūmų prokurorui, kuriame pranešama, kad imperatorius 1901 m. kovo 7 d. patvirtino sprendimą Juozapo Jesaičio ir kitų asmenų byloje. 1901 m. kovo 8 d.	229
Teisingumo ministro raštas karo ministrui, kuriame pranešama, kad imperatorius 1901 m. gruodžio 12 d. patvirtino bausmę kariuomenėje tarnaujantiems „Lietuvos tarnų“ draugijos nariams Kazimierui Kizilevičiui ir Povilui Garmui. 1901 m. gruodžio 12 d.	231
RUSIJOS IMPERIJOS TEISĖSAUGOS INSTITUCIJŲ DOKUMENTAI	233
Vilniaus teismo rūmų prokuroro Konstantino Postovskio pažyma apie draudžiamų lietuviškų leidinių, spausdintų lotynišku šriftu, įvežimą iš užsienio ir platinimą Vilniaus teismo rūmų apygardos teritorijoje. 1897 m. gegužės 17 d.	235
Vilniaus teismo rūmų prokuroro Konstantino Postovskio antivyriausybinių judėjimų Vilniaus teismo rūmų apygardoje apžvalga, pateikta teisingumo ministrui. 1902 m. balandžio 27 d.	261
Ištraukos iš Vidaus reikalų ministerijos Policijos departamento apžvalgų apie svarbiausias žandarų valdybų vykdytas kvotas 1895–1897 metais	356
Lietuvių tautinė agitacija. 1895 m.	356
Kauno gubernijos žandarų valdybos duomenys apie kaltinamus asmenis. 1895–1897 m.	363
Suvalkų gubernijos žandarų valdybos duomenys apie kaltinamus asmenis. 1895–1897 m.	379
ASMENVARDŽIŲ RODYKLĖ	389
VIETOVARDŽIŲ RODYKLĖ	407
SANTRAUKA ANGLŲ KALBA	417